

Назар ДЕМЧИШАК

*доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка, Львів, Україна, nazar_dem@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-6852-7405*

Оксана ЩУРЕВИЧ

*кандидат економічних наук, Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, Україна, oksana.shchurevych@lnu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-3310-5023*

Ольга ГЕОРГІЄВСЬКА

магістрант кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту, Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, Україна, olha.heorhiievaska@gmail.com

БАНКІВСЬКЕ ПРОЄКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ В УМОВАХ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Вступ. Особливу роль у забезпеченні ефективності функціонування реального сектору економіки відіграє довгострокове фінансування інноваційних проєктів. Тому важливим є дослідження впливу макроекономічного середовища на банківське проєктне фінансування.

Мета – проаналізувати сучасний стан банківського проєктного фінансування в умовах нестабільності макроекономічної ситуації в Україні та розробити пропозиції з метою забезпечення його активного розвитку.

Результати. Розглянуто ключові чинники впливу на розвиток проєктного фінансування в інвестиційному процесі та можливі напрями підвищення його ефективності в сучасних умовах.

Досліджено взаємозв'язок макроекономічного стану економіки та банківського проєктного фінансування, а також проведено аналіз корпоративного кредитування банківськими установами в Україні. Для поглиблення розуміння готовності банківськими установами брати участь у фінансуванні довгострокових проєктів, проаналізовано динаміку та структуру кредитного портфеля банківських установ у розрізі строків та цільового призначення. Обґрунтовано, що в умовах переважання короткострокових кредитів і небажання банківських установ брати участь у фінансуванні інфраструктурних та інвестиційних проєктів, популяризація такого продукту, як проєктне фінансування, є складним завданням. Окрім того, виявлено й інші недоліки, які впливають на уповільнення впровадження та розвитку цього виду кредитування.

Висновки. На основі проведеного дослідження сформульовано рекомендації, імплементація яких сприятиме розвитку проєктного фінансування на ринку фінансових послуг України.

Ключові слова: банківське проєктне фінансування, кредитування, ставка кредитування, інвестиційний проєкт, макроекономічний стан.

Рис.: 5, табл.: 2, бібл.: 15.

Назар ДЕМЧИШАК

доктор экономических наук, доцент, профессор Львовского национального университета имени Ивана Франко, Львов, Украина

Оксана ЩУРЕВИЧ

кандидат экономических наук, Львовский национальный университет имени Ивана Франко, Львов, Украина

Ольга ГЕОРГИЕВСКАЯ

магистрант кафедры финансов, денежного обращения и кредита, Львовский национальный университет имени Ивана Франко, Львов, Украина

БАНКОВСКОЕ ПРОЕКТНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ В УСЛОВИЯХ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКОЙ НЕСТАБИЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ

Введение. Особую роль в обеспечении эффективности функционирования реального сектора экономики играет долгосрочное финансирование инновационных проектов. Поэтому важным является исследование влияния макроэкономической среды на банковское проектное финансирование.

Цель – проанализировать современное состояние банковского проектного финансирования в условиях нестабильности макроэкономической ситуации в Украине и разработать предложения с целью обеспечения его активного развития.

Результаты. Рассмотрены основные факторы влияния на развитие проектного финансирования в инвестиционном процессе и возможные направления повышения его эффективности в современных условиях.

Исследована взаимосвязь макроэкономического состояния экономики и банковского проектного финансирования, а также проведен анализ корпоративного кредитования банковскими учреждениями в Украине. Для углубления понимания готовности банковскими учреждениями участвовать в финансировании долгосрочных проектов, проведен анализ динамики и структуры их кредитного портфеля в разрезе сроков и целевого назначения. Обосновано, что в условиях преобладания краткосрочных кредитов и нежелания банковских учреждений участвовать в финансировании инфраструктурных и инвестиционных проектов, популяризация такого продукта, как проектное финансирование, считается невозможным. Кроме того, обнаружены и другие основные недостатки, которые влияют на внедрение и развитие данного вида кредитования.

Выводы. На основе проведенного исследования сформулированы рекомендации, выполнение которых будет способствовать развитию проектного финансирования на рынке финансовых услуг Украины.

Ключевые слова: банковское проектное финансирование, кредитование, ставка кредитования, инвестиционный проект, макроэкономическое состояние.

Nazar DEMCHYSHAK

Dr. Sc. (Economics), Assoc. Prof., Prof. of Finance, Money Circulation and Credit Department of Ivan Franko National University, Lviv, Ukraine, nazar_dem@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-6852-7405

Oksana SHCHUREVYCH

Ph. D. (Economics), Ivan Franko National University, Lviv, Ukraine,
oksana.shchurevych@lnu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-3310-5023

Olha HEORHIEVSKA

Master of the Department of Finance, Money and Credit, Ivan Franko National University, Lviv, Ukraine, olha.heorhievaska@gmail.com

BANK PROJECT FINANCING IN THE CONDITIONS OF MACROECONOMIC INSTABILITY IN UKRAINE

Introduction. Banking project investments as one of the important factors of economic development of any country should be investigated. Despite the relative novelty of project financing in Ukraine, it should be studied because this process has been widely used for a long period in the world, which is confirmed by the implementation of large-scale projects.

The **purpose** of the article is the implementation of a comparative analysis of bank project financing in Ukraine and the world during the pre-crisis macroeconomic situation, as well as the development of appropriate proposals for further development of the mentioned investments.

Results. It substantiated the promotion project financing would be impossible in the conditions of the predominance of the short-term loans and the unwillingness of banking institutions to participate in the financing of infrastructure and investment projects. The factors hindering the development of bank project financing in Ukraine were determined.

Significant potential for the rapid development of project financing has been fully confirmed by the corresponding market demand. However, for the development of project financing in Ukraine it is necessary to realistically and in detail assess the viability and profitability of projects. Also, the most effective leverage can and should be appropriate changes in the legislation that might give the guarantee bilateral protection of investors and creditors, as well as describe the approaches to the formation of a simplified mechanism for this type of financing.

Keywords: project finance, banking, investment project, investment process, investors.

JEL Classification: E58, E22..

Постановка проблеми. В умовах сучасних трендів розвитку у глобалізованому економічному просторі та нестабільності у фінансовій сфері все більшої актуальності набувають питання розробки та реалізації довгострокових інвестиційних проєктів на засадах проєктного фінансування. Основою забезпечення стійкості зростання і конкурентоспроможності на внутрішньому й зовнішньому ринках для національних

економік розвинених країн є їх реальний сектор. Таким чином, перманентно виникає необхідність у пошуку довгострокових фінансових ресурсів та їх залучення на взаємовигідних умовах. Ключовим джерелом таких ресурсів у світовій практиці є банківські кредити, відтак актуалізується необхідність санації банківської системи України й активізації використання її кредитного потенціалу з метою усунення наявних де-

струкцій й поглиблення якісних трансформацій у національній економіці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми проєктного фінансування загалом та його банківської складової були предметом дослідження в роботах таких українських науковців, як: О. Дзюблюк [1], В. Жуков [2] В. Коваленко [3], З. Костак [4], О. Лактіонова [5], О. Лапко [6], А. Сопільняк [7], Я. Шевчук [8], С. Шелудько [3] та ін. Проте вони здебільшого розглядали сутність поняття “проєктне фінансування”, джерела його фінансування, методи оцінки кредитного портфеля банків тощо. Однак проблеми розвитку банківського проєктного фінансування в складних умовах макроекономічної нестабільності потребують подальших науково-практичних досліджень.

Метою статті є проведення аналізу сучасного стану банківського проєктного фінансування в умовах нестабільності макроекономічної ситуації в Україні та розроблення пропозицій з метою забезпечення його активного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проєктне фінансування є порівняно новою формою вкладення коштів із диверсифікованих джерел у проєкти реального сектору економіки. Під цим терміном розуміють спрямування коштів банківських установ на фінансування масштабних інвестиційних проєктів. Такий тип відносин характеризується тим, що банки можуть виступати не лише в ролі кредитора, а й як організатори й учасники проєктного фінансування.

Ключова роль у реалізації основних складових проєктного фінансування належить банкам, зокрема в частині врахування претензійних вимог щодо формування проєкту, його підтримки, оцінювання ризиків і супроводження, хоча у цьому процесі можуть бути задіяні інвестиційні фонди й інші інституційні інвестори [3].

Проєктне фінансування, як різновид фінансування реальних інвестицій, є доволі успішним способом залучення коштів для фінансування інвестиційних проєктів у розвинутих країнах. В Україні такий вид фінансування визначається своєю специфічністю, що пов'язано з макроекономічною ситуацією в державі, а також із технологічним рівнем підприємств реального сектору економіки.

Важливо зазначити, що на розвиток проєктної форми фінансування, як окремого виду інвестиційної діяльності, впливають такі фактори [5]:

- необхідність залучення довгострокових фінансових ресурсів у значних обсягах і, отже, об'єднання коштів багатьох великих інвесторів (що й зумовили виникнення консорціумного фінансування);
- конкуренція інвесторів за найбільш вигідне вкладення капіталу на довгостроковій основі, у тому числі у ризикові проєкти з необхідністю прийняття на себе певних додаткових ризиків, не характерних для звичайного кредитування;
- упровадження глобальних інвестиційних проєктів, складних за своєю структурою і специфікою, що потребують надання сукупності найрізноманітніших професійних послуг (у тому числі фінансових);
- активізація діяльності приватного сектору у сфері традиційно державних послуг за допомогою укладання концесійних угод;
- необхідність значних інвестицій у стійкий розвиток, зокрема низько-вуглецеві форми інфраструктури;
- швидка зростаюча урбанізація міст, що потребує значних інвестицій у їх інфраструктуру;
- швидкі темпи зростання економіки країн, що розвиваються, із зростанням частки середнього класу, що потребує розвитку відповідної інфраструктури.

У світі проєктне фінансування широко використовують упродовж тривалого періоду часу, що підтверджується реалізацією масштабних проєктів. Перша угода щодо фінансування нафтовидобувної проєктної компанії відбулася в 1930 рр. у штаті Техас (США). Надалі на засадах використання проєктного фінансування було побудоване метро в Лондоні, тунель під Ла-Маншем, великі інфраструктурні об'єкти. У 1970–1990 рр. проєктне фінансування інтенсивно розвивалося в електроенергетиці та інших галузях суспільної інфраструктури, широко застосовувалося для фінансування світового поширення мобільної телефонії. Найважливішими драйверами розвитку проєктного фінансування наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. стала інтернаціоналізація глобального фінансового ринку і ринку інвестицій, а також приватизація підприємств громадської інфраструктури (зокрема, житлово-комунального господарства) в більшості розвинених ринкових країнах [6].

Глобальне проєктне фінансування протягом I-III кварталів 2019 р. сприяло спрямуванню позик в інвестиційну діяльність на суму 209,4 млрд дол. США. Лідером за обся-

гами реалізованих проєктів на основі проєктного фінансування була Північна Америка (рис. 1). Як бачимо, спостерігається прямий зв'язок між макроекономічною стабільністю та можливістю фінансувати проєкти.

З огляду на це, проведемо паралелі та здійснимо аналіз макроекономічної ситуації в Україні.

У 2019 р. економіка України демонструвала ознаки стабілізації після тривалого періоду політичної й економічної напруженості. Темп інфляції в Україні у річному вимірі уповільнився до 4,1% у 2019 р. (з 9,8% у 2018 р.), а ВВП, за оцінками НБУ, становило 3,3%, практично на рівні 2018 р. Вагомими чинниками цього були поштовхування на тлі підвищення зарплат, пенсій та поліпшення споживчих настроїв, а також високі темпи збільшення інвестицій. У свою чергу, це позначилося на зростанні торгівлі, транспорту, будівництва та низки секторів послуг. Черговий рекордний урожай зернових та олійних культур був вагомим драйвером зростання ВВП та експорту. За результатами року, слабкими були показники промисловості через вплив несприятливої зовнішньої цінової кон'юнктури, послаблен-

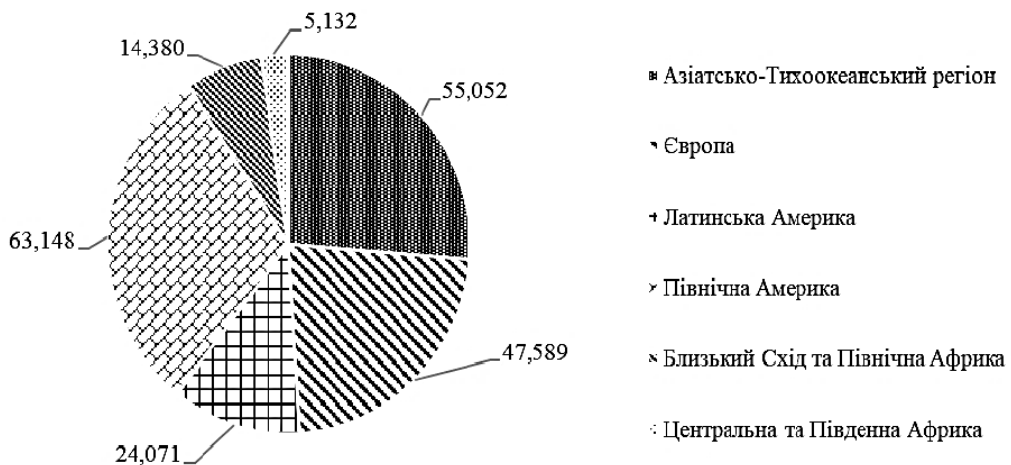


Рис. 1. Глобальне проєктне фінансування у I-III кварталах 2019 р. (млрд дол. США) [15]

ня цінової конкурентоспроможності на тлі зміцнення реального ефективного обмінного курсу. Зростання економіки у 2019 р. сприяло збільшенню попиту на робочу силу, що сприяло скороченню безробіття та підвищенню зайнятості [10].

Після кількох років девальвації національна валюта України продовжила зміцнюватися – у 2019 р. на 14%. Серед головних факторів посилення позицій гривні – стабільні доходи агроекспортерів, обмежена гривнева ліквідність, збільшення грошових переказів від трудових мігрантів та високий попит на державні боргові інструменти. Починаючи з квітня 2019 р., Національний банк України (НБУ) розпочав цикл пом'якшення грошово-кредитної політики з поступовим зменшенням облікової ставки вперше за останні два роки: з 18% у квітні 2019 р. до 8% на початку II кварталу 2020 р., що обґрунтовано стійкою тенденцією до уповільнення інфляції [9]. Водночас останнє зниження облікової ставки НБУ, очевидно, пов'язано із зусиллями щодо відновлення економіки в умовах рецесії й необхідності подолання наслідків пандемії у 2020 р.

Отже, позитивна макроекономічна тенденція в Україні дає поштовх до розвитку проєктного фінансування, оскільки посилюється довіра до банківських установ, знижуються процентні ставки за кредитами, скорочується рівень інвестиційних ризиків. Утім, поки невідомо, як корективи в діловому житті у 2020 р. та зусилля органів державної влади України в умовах кризових явищ вплинуть на макроекономічну ситуацію в Україні за підсумками року.

Незважаючи на зменшення вартості позикових коштів, власні кошти підприємств залишалися ключовим джерелом фінансування інвестиційної діяльності. За січень–вересень 2019 р. прибуток великих і середніх підприємств збільшився на 28,9% у річному вимірі, тоді як збитковість підпри-

ємств зменшилася (на 28,3% до відповідного періоду попереднього року) [10].

Основними ж гравцями на українському ринку банківських послуг, що пропонують довгострокове фінансування інвестиційних проєктів, можна вважати: “Укресімбанк”, “Райффайзен Банк Аваль”, “Укрсоцбанк”, “УкрСиббанк” та “Альфа-Банк”.

Позитивний досвід роботи у сфері організації фінансування проєктів українських підприємств із залученням кредитних ресурсів міжнародних фінансових організацій та іноземних фінансово-кредитних установ має ПАТ “Укресімбанк” [7]. ПАТ “Укресімбанк” та Північна екологічна фінансова корпорація (НЕФКО) уклали кредитну угоду з метою започаткування нової “зеленої” програми, що спрямована на підтримку впровадження проєктів відновлюваної енергії та енергоефективності в Україні. У рамках нової програми, бюджет якої становить понад 10 мільйонів євро, протягом 5 років фінансуватимуть малі та середні проєкти з відновлюваної енергії та енергоефективності, що реалізують українські компанії. Внесок НЕФКО в цю програму становить 5 мільйонів євро. З 2018 р. Укресімбанк профінансував понад 300 субпроєктів у сфері енергоефективності та використання відновлюваних джерел енергії [14].

У свою чергу, ПАТ “Райффайзен Банк Аваль” пропонує розробку індивідуальних схем фінансування за кожним проєктом та гнучкий графік надання коштів на тривалий термін в обраній валюті, передбачає надання пільгового періоду з погашення основної суми кредиту протягом інвестиційного етапу та диверсифікацію проєктних ризиків. АТ ПАТ “УкрСиббанк” та ПАТ “Альфа-Банк” вказують, що здійснюють проєктне фінансування для таких проєктів:

- будівництво / реконструкція комерційної та житлової нерухомості;

- виробництво, модернізація виробничих ліній (технологічні проекти);
- злиття та поглинання (придбання компаній, цілісних житлових комплексів та бізнесу);
- інфраструктура (дороги, телекомунікації тощо).

Обидва банки також пропонують значні обсяги фінансування, диверсифікацію ризиків та отримання пільгового періоду зі сплати основної суми заборгованості на час освоєння капітальних витрат і виведення проекту на виробничу потужність [8].

В Україні є низка факторів, які негативно впливають на проектне фінансування. Це, насамперед, обмеженість кількості банківських установ, які в чистому вигляді надають послуги проектного фінансування. Національний банк України не надає офіційну статистику щодо обсягів проектного фінансування, а банки не розголошують своєї участі в проєктах. Це свідчить про незрозумілість цього сегмента ринку і, як наслідок, стримування його розвитку. В Україні банки з іноземним капіталом здебільшого реалізують цей вид фінансування. Для них гострою проблемою є кваліфікація працівників у галузі проектного фінансування. Використовуючи потенціал і ресурси материнського банку, а також його досвід, вони поступово вирішують це питання.

Займатися проектним фінансуванням спроможні лише великі і фінансово надійні банки, які мають у своєму розпорядженні довгострокові ресурси, ефективний механізм управління ліквідністю, дієвий ризик-менеджмент, колектив фахівців з фінансово-інвестиційного аналізу та консалтингу, надійних партнерів у сферах страхування, аудиту, проєктування, кредитного рейтингування.

Проведемо детальніший аналіз кредитування банками реального сектору економіки. Так, загальна сума працюючих в

економіці України корпоративних кредитів протягом останніх років демонструвала негативну тенденцію до скорочення. Зокрема, у найбільш важкі для економіки 2014–2015 рр. загальний обсяг корпоративних кредитів скоротився на 116 млрд грн та на 8,5 млрд дол. США. Протягом 2016 р. на тлі нестійкого економічного відновлення спостерігалось зростання корпоративного кредитного портфеля у гривні на 79 млрд грн, проте воно відбулось, зокрема, за рахунок часткової конвертації валютного кредитного портфеля у гривню, адже загальна сума валютних корпоративних кредитів за 2016 р. зменшилася на 3,7 млрд дол. США [13]. Упродовж 2017–2018 рр. та на початку 2019 р. корпоративний кредитний портфель поступово зростав, проте темпи такого зростання не відповідали потребам економіки у “довгих” ресурсах у національній валюті. У II–IV кварталі 2019 р. простежувалася тенденція щодо зменшення кредитного портфеля банків (рис. 2).

Розподіл корпоративного кредитного портфеля банківської системи України у розрізі валют станом на березень 2020 р. свідчить про те, що ключову позицію серед валют, у яких надаються корпоративні кредити, займає гривня (54%), натомість серед валютних кредитів переважають позики у доларах США (35%) та євро (11%) [9]. Отже, поточна структура корпоративного кредитного портфеля в розрізі валют, очевидно, не є оптимальною з точки зору фінансової безпеки у зв'язку з надмірною питомою вагою валютних кредитів, що формує додаткові ризики, пов'язані з курсовою нестабільністю, та не відповідає стратегічному завданню поступової дедоларизації грошової маси.

Ще однією вагомою проблемою на перешкоді відновленню повноцінного банківського проектного фінансування є значний обсяг непрацюючих кредитів (NPL) на

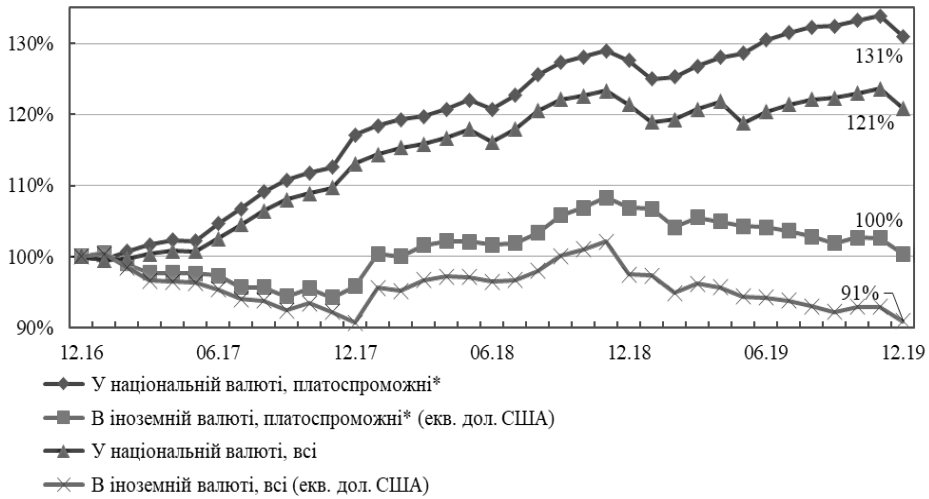


Рис. 2. Валові кредити суб'єктам господарювання та фізичним особам у 2016–2019 рр. (2016=100%) [11]

балансах банків, динаміка яких упродовж 2017–2019 рр. демонструє тенденцію до скорочення. Проте їх частка залишається ще досить високою – на рівні 48,4% на кінець 2019 р. (рис. 3). Основними чинниками зниження були надання нових кредитів

фізичним особам та списання непрацюючих кредитів за рахунок резервів, у результаті чого частка роздрібних непрацюючих кредитів становила 34,1% на кінець 2019 р. [11].

Щодо структури NPL банків, спостерігаємо скорочення їх частки у портфелях

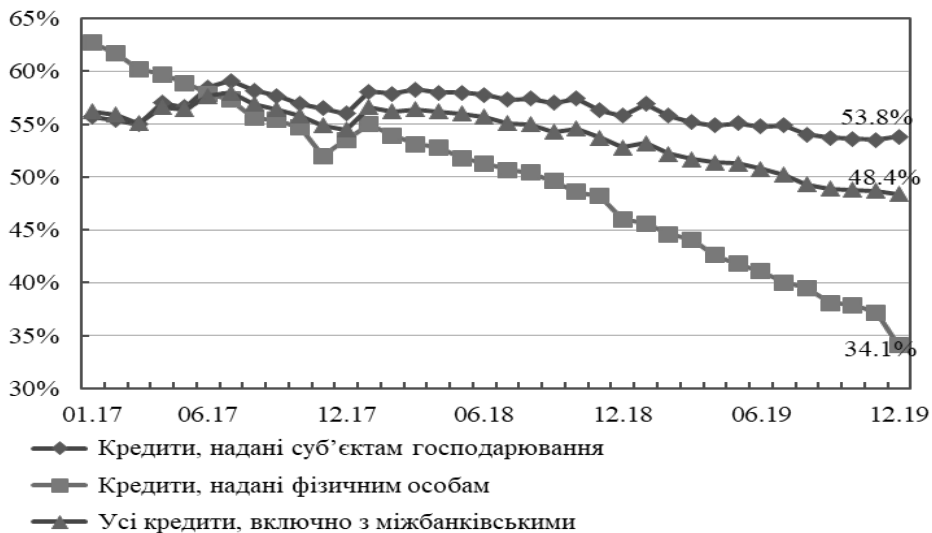


Рис. 3. Частка непрацюючих кредитів у портфелях банків у 2017–2019 рр. [11]

державних банків. Недовіра до банків з російським капіталом є причиною збільшення питомої ваги непрацюючих кредитів упродовж 2017–2018 рр. та збереження досягнутого рівня (87,6%) протягом 2019 р. Щодо банків з іноземним капіталом, то NPL є порівняно низьким (17,4 %). Проте зростання їх частки у 2019 р. серед п'яти найбільших іноземних банків обумовлене приєднанням “Укрсоцбанку” до “Альфа-Банку” (рис. 4).

Зниження облікової ставки в умовах макрофінансової стабільності та уповільнення інфляції сприяло відчутному здеешевленню гривневих кредитів для бізнесу протягом 2019 р. до 14,8% річних. Водно-

час ставки за валютними кредитами для корпоративних позичальників у 2019 р. сягнули свого історичного мінімуму і продовжують знижуватись упродовж 2020 р. (у II кварталі 2020 р. – уже 8%). Швидке здеешевлення корпоративних кредитів зумовило зниження спреду між ставками за новими кредитами, але маржа за непогашеними кредитами бізнесу залишалася майже сталою.

Стримує розвиток проєктного фінансування в Україні те, що вітчизняні банки переважно працюють із “короткими ресурсами”, тому є менш зацікавленими у довгостроковому кредитуванні інвестиційних

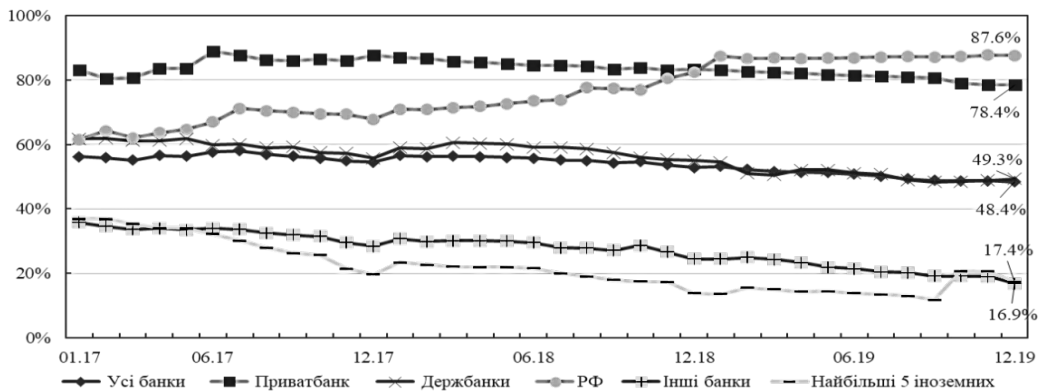


Рис. 4. Частка непрацюючих кредитів у портфелях банків за групами у 2017–2019 рр. [11]



Рис. 5. Облікова ставка НБУ та вартість нових кредитів у гривні у 2017–2019 рр., % річних [11]

проектів через низку загроз. Натомість вони віддають перевагу споживчому кредитуванню, яке дає змогу генерувати значні прибутки за прийнятого рівня ризикованості. Так, у табл. 1 подано строкову структуру кредитів, наданих вітчизняними банками підприємствам.

Можемо спостерігати, що частка кредитів терміном до 1 року, які не призначені для фінансової підтримки реалізації інвестиційних проектів, щороку є стабільно високою. Так, за результатами 2018 р. вона становила 48,12%, а за 2019 р. ця частка зросла до 50,4% (табл. 1). Водночас питома вага довгострокових кредитів терміном понад п'ять років є незначною – 19,53% за підсумками 2018 р. та 17,98% станом на кінець 2019 р. Безумовно, що до 2018 р. існувала позитивна тенденція зростання як питомої ваги таких позик у портфелі вітчизняних банків, так і збільшення їх обсягів. Проте протягом 2018–2019 рр. спостерігаємо тренд до зменшення такої частки, а збільшення питомої ваги короткотермінових кредитів. Цільове спрямування середньострокових кредитів не обов'язково передбачає вкладання позичених коштів у проєкт. Крім того, спостерігається зменшення їх частки з 2016 р.

Вищенаведені результати аналізу строкової структури кредитів, наданих вітчизня-

ними банками підприємствам, свідчать про недоступність довгострокових кредитних ресурсів для більшості корпоративних позичальників у зв'язку з високою вартістю таких кредитів та наявністю значної частки непрацюючих кредитів у системі.

Для висновків щодо участі банків у фінансуванні інвестиційних проектів слід оцінити дані, які характеризують цільове призначення коштів, які надають у кредит нефінансовим корпораціям (табл. 2).

Як свідчать дані табл. 2, частка кредитів, які спрямовують на створення чи капітальний ремонт об'єктів нерухомості, у кредитному портфелі банків України є незначною, причому упродовж 2015–2017 рр. вона демонструвала стійку тенденцію до скорочення. Протягом 2018–2019 рр. частка таких кредитів зросла фактично удвічі й у 2019 р. становила 4,04%. Щодо термінів кредитування, то простежується позитивний тренд зростання частки довгострокових кредитів на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості.

Підсумувавши вищенаведені дані, можна зробити висновок про недостатню розвиненість сегмента банківського проєктного фінансування, оскільки частка його коливається в межах 1–4%, порівняно з ринком класичного банківського кредитування, що становить 95–99%.

Таблиця 1

Динаміка структури кредитів, наданих банками підприємствам в Україні за термінами погашення у 2015–2019 рр.*

Роки	Усього	До 1 року		Від 1 до 5 років		Більше 5 років	
	млрд грн	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%
2015	787,79	387,90	49,24%	289,88	36,80%	110,01	13,96%
2016	822,11	306,00	37,22%	353,75	43,03%	162,36	19,75%
2017	829,93	354,99	42,77%	288,95	34,82%	185,99	22,41%
2018	859,74	413,70	48,12%	278,13	32,35%	167,92	19,53%
2019	744,65	375,33	50,40%	235,42	31,62%	133,90	17,98%

* Складено на основі [9].

Динаміка та структура цільового призначення коштів, наданих нефінансовим корпораціям у 2015–2019 рр.*

Роки	Усього	Кредити на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості		Інші кредити	
	млрд грн	млрд грн	%	млрд грн	%
2015	787,80	12,99	1,65%	774,81	98,35%
2016	822,11	11,14	1,35%	810,98	98,65%
2017	829,88	10,63	1,28%	819,21	98,72%
2018	859,74	33,56	3,90%	826,18	96,10%
2019	744,65	30,12	4,04%	714,53	95,96%

* Складено на основі [9].

Суттєвим чинником нестабільності у макроекономічному середовищі є негативний вплив пандемії. Сьогодні в Україні та світі присутня макроекономічна невизначеність, яка є причиною дестабілізації економічної діяльності, і наразі, як уже зазначалось, невідомо, як це вплине на реальний сектор економіки у довгостроковій перспективі. Оскільки, ситуація, пов'язана з поширенням вірусу Covid-19, може розвиватися у різних напрямках: за негативним сценарієм – це може призвести до пролонгованих диспропорцій в економічному середовищі, тиску на ліквідність підприємств, а також до банкрутств підприємств; за позитивним – на ринку залишаться економічно стійкі підприємства з великим інвестиційним потенціалом, що дасть змогу після стабілізації макроекономічної ситуації реалізовувати масштабні проекти.

Перспективи розвитку проєктного фінансування у 2020 р. значною мірою обумовлені успішністю вирішення більш масштабної проблеми – збереження реального сектору економіки, оскільки протягом II кварталу ми можемо спостерігати за значною кількістю банкрутств малих підприємств. Окрім цього, простежується зв'язок і прямий вплив макроекономічного середовища на проєктне фінансування.

Проте на сьогодні в умовах складної макроекономічної ситуації, пандемії складно очікувати стрімкого розвитку сегмента проєктного фінансування, оскільки пріоритетним залишатиметься відновлення реального сектору та економічного зростання.

Висновки. Таким чином, у результаті проведеного аналізу сучасного стану банківського проєктного фінансування можемо констатувати, що в Україні наявний значний потенціал до його стрімкого розвитку, оскільки попит на фінансові ресурси постійно перевищує пропозицію. Звісно, проєктне фінансування базується на великомасштабних проєктах, які реалізуються зазвичай крупними підприємствами, що зможуть “вижити” у непростій фінансовій ситуації. Проте для їх реалізації, насамперед, необхідна доступність довгострокових інвестиційних кредитів із поступовим зниженням їх вартості, а також державна підтримка пріоритетних для національної економіки проєктів у важливих, з огляду на стратегічні цілі, галузях і секторах.

Для розвитку проєктного фінансування в Україні необхідно, насамперед, ретельно оцінювати проєкти – їх життєздатність та прибутковість, надаючи достовірні звіти на розгляд майбутнім інвесторам. У довгостроковій перспективі це сприятиме підви-

щенню рівня довіри останніх, враховуючи суперечливі тенденції функціонування реального та фінансового секторів економіки й існуючі ризики. Для підвищення ефективності реалізації інвестиційних проєктів варто удосконалити механізм формування бази даних проєктів, які потребують фінансування, що дасть змогу інвестору вибрати певний проєкт з огляду на його переваги.

З метою контролю за проєктами та систематичної координації інвестиційної діяльності в Україні необхідно уточнити функції профільних міністерств та забезпечити їх узгодженість, синхронність дій і координацію, що сприятиме залученню фінансових ресурсів, зокрема зовнішнього фінансування, і забезпечить передумови успішної реалізації проєктів, які в пріоритеті для держави.

Доцільним задля зменшення ризиків кредиторів та інвесторів є ухвалення на законодавчому рівні нормативних актів й внесення змін у діючі в контексті захисту інтересів останніх у проєктному фінансуванні, які також містили би обґрунтовані підходи щодо формування спрощеного механізму інвестицій при застосуванні цього виду фінансування. У підсумку це сприяло б формуванню певних конкурентних переваг країни й покращило б її стартові позиції у перерозподілі фінансових ресурсів в умовах нових постресеційних реалій розвитку світової економіки.

Список використаних джерел

1. Дзюблук О. В. Роль банківської системи в інноваційному розвитку економіки. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2019. Випуск № 1. С. 81–102.
2. Жуков В. В. Теоретичні основи становлення і розвитку проєктного фінансування в Україні. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2017. С. 177–182.
3. Коваленко В. В., Шелудько С. А. Проєктне фінансування в умовах невизначеності та ризику. Інфраструктура ринку. 2019. Вип. № 36. С. 415–424.
4. Костак З.Р. Проблеми та напрями розвитку проєктного фінансування в Україні. Науковий вісник НЛТУ України. 2015. Вип. № 25.4. С. 235–240.
5. Лактіонова О.А. Проєктне фінансування : навч. посіб. для студ. екон. спец. Вінниця. 2018. С. 216.
6. Лапко О.О. Проєктне фінансування як інноваційний механізм реалізації інвестиційних проєктів. Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Економіка. 2017. Вип. № 4(32). С. 165–170.
7. Сопільняк А.В. Проєктне фінансування: проблеми і перспективи розвитку в Україні. Молодий вчений. 2015. Вип. №2 (17). С. 70–74.
8. Шевчук Я. В. Ринок банківського проєктного фінансування в Україні. Економіка та держава. 2018. Вип. № 8. С. 98–102.
9. Дані статистики фінансового сектору. URL : <https://bank.gov.ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial>
10. Інфляційний звіт. Січень 2020. URL : https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2020-Q1.pdf?v=4.
11. Огляд банківського сектору. Лютий 2020. URL : <https://bank.gov.ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-lyutiy-2020-roku>
12. Офіційний сайт Національного банку України. URL : <http://www.bank.gov.ua/>.
13. Розвиток банківського кредитування господарюючих суб'єктів як умова забезпечення сталого економічного зростання в Україні. URL : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/rozvitok-bankivskogo-kredituvannya-gospodaryuyuchikh-subektiv-yak-umova>.
14. "Укрексімбанк" та НЕФКО започатковують нову програму з фінансування "зелених" проєктів. URL : <https://eba.com.ua/ukreksimbank-ta-nefko-zapochatkovuyut-novu-programu-z-finansuvannya-zelenyh-proektiv/>.

15. Q3 2019 Infrastructure and Project Finance League Table Report. IJGlobal. URL : <https://ijglobal.com/uploads/Q3%202019%20IJGlobal%20League%20Tables.pdf>

References

1. Dziubliuk, O. (2019) Rol bankivskoi systemy v innovatsiinomu rozvytku ekonomiky [The role of the banking system in the innovative development of economy]. *Visnyk Ternopil'skoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu – Bulletin of the Ternopil National Economic University*, 1, 81–102 [in Ukrainian].

2. Zhukov, V. (2017). Teoretychni osnovy stanovlennia i rozvytku proektnoho finansuvannia v Ukraini [The oretical bases of formation and development of project financing in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu – Scientific Bulletin of the International Humanities University*, 177–182 [in Ukrainian].

3. Kovalenko, V., Sheludko, S. (2019). Proektnе finansuvannia v umovakh nevyznachenosti ta ryzyku [Project financing in the conditions of uncertainty and risk]. *Infrastruktura rynku – Market Infrastructure*, 36, 415–424 [in Ukrainian].

4. Kostak, Z. (2015). Problemy ta napriamy rozvytku proektnoho finansuvannia v Ukraini [Problem areas and development project of financing in Ukraine]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy – Scientific Bulletin of UNFU*, 25.4, 235–240 [in Ukrainian].

5. Laktionova, O. (2018). Proektnе finansuvannia [Project financing]. *Vynnytsia* [in Ukrainian].

6. Lapko, O. (2018). Proektnе finansuvannia yak innovatsiynyi mehanizm realizatsii investytsiynykh proektiv [Project financing as an innovative mechanism of realization of investment projects]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu “Ostrozka akademiya”. Ekonomika – Scientific Notes of the Ostroh Academy National University. Economics*, 4 (32), 165–170 [in Ukrainian].

7. Sopilniak, A. (2015). Proektnе finansuvannia: problemy i perspektyvy rozvytku v Ukraini [Project financing: problems and prospects in Ukraine]. *Molodyi vchenyi – Young Scientist*, 2 (17), 70–74 [in Ukrainian].

8. Shevchuk, Ya. (2018). Rynok bankivskoho proektnoho finansuvannia v Ukraini [The market of banking project financing in Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and State*, 8, 98–102 [in Ukrainian].

9. Dani statystyky finansovoho sektoru [Financial sector statistics]. Available at: <https://bank.gov.ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial>.

10. Inflatsiynyi zvit [Inflation report]. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2020-Q1.pdf?v=4.

11. Ohliad bankivskoho sektoru [Overview of the banking sector]. Available at: <https://bank.gov.ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-lyutiy-2020-roku>.

12. Ofitsiynyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy [Official website of the National Bank of Ukraine]. Available at: <http://www.bank.gov.ua/>.

13. Rozvytok bankivskoho kredytuvannia hospodariuiuchykh subjektiv yak umova zabezpechennia staloho ekonomichnoho zrostannia v Ukraini [Development of bank lending to economic entities as a condition for sustainable economic growth in Ukraine]. Available at: <https://niss.gov.ua/doslid-zhennya/ekonomika/rozvitok-bankivskogo-kredituvannya-gospodaryuyuchikh-subektiv-yak-umova>.

14. “Ukreksimbank” ta NEFKO zapochatkovuiut novu prohramu z finansuvannia “zelenykh” proektiv [Ukreksimbank and NEFCO launch a new program to finance green projects]. Available at: <https://eba.com.ua/ukreksimbank-ta-nefko-zapochatkovuyut-novu-programu-z-finansuvannya-zelenykh-proektiv/>.

15. Q3 2019 Infrastructure and Project Finance League Table Report. IJGlobal. Available at: <https://ijglobal.com/uploads/Q3%202019%20IJGlobal%20League%20Tables.pdf>.

Стаття надійшла до редакції 25.05.2020.